

El premi Sant Joan de novel·la catalana 1986

per Joan Ripoll

Al premi Sant Joan d'enguany -convocat per sisena vegada per la Caixa d'Estalvis de Sabadell- concorregueren vint-i-sis novel·les, procedents tant del Principat com de les Illes i de la Catalunya Nord; prova fefaent no ja de la repercussió del premi, sinó de l'interès per la narrativa en català en aquelles terres on es parla; cal afegir el detall que quatre d'aquesta vintena llarga de novel·les provenien de la mateixa ciutat de Sabadell, la qual cosa representa un percentatge significatiu.

Els temes i les qualitats eren prou variats, i si calgués remarcar algun tret de tot el conjunt s'hauria de destacar l'absència -per primera vegada- del tema reiterat de la guerra civil espanyola, i la presència, en canvi, de la novel·la històrica, centrada en fets de la crònica catalana del segle XIX: ultra novel·la guanyadora, en efecte, n'hi hagué alguna altra que incidia en aquest període. Una altra dada a destacar fou la incorporació com a membre del jurat del celebrat escriptor Joan Perucho, que substituï Jordi Sarsanedas, present a les cinc primeres convocatòries del premi.

Les novel·les seleccionades per a la darrera ronda de votacions foren sis, d'entre les quals destacaven quatre autors ben coneguts en els ambients literaris: Núria Albó, autora de novel·les i narracions prou celebrades; Miquel Ferrà, guanyador del premi Ramon Llull; Jordi Carbonell, de Perpinyà, assidu al premi, i guanyador fa uns anys del Sant Jordi; i Jordi Viader, jove autor guanyador del premi Documenta i actualment col·laborador de TV3.

No obstant això, la sorpresa la donaren dos autors novells, que fins al darrer moment mantingueren una pugna freqüent a freqüent per endur-se'n el premi: foren la finalista, la jove autora gironina Dolors García i Cornellà, i el guanyador, el barcelonès -sexagenari i inèdit- Manuel Bofarull i Terrades.

Heus aquí breus descripcions i comentaris sobre les sis obres de referència:

"EL REVERS DE LA MEDALLA".- Jordi Carbonell -sempre original, i fins i tot agosarat-, proposa una història cruel, narrada amb una precisió esfereïdora. Una dona és víctima d'una malaltia cancerosa, que el lector viu pas a pas, en una minuciosa descripció; el marit, un cop refet del tràngol, s'amistança amb una antiga amiga de la infància. Però heus aquí que es produeix una venjança pòstuma, ja que el marit post-infidel -si es pot dir així- aviat començarà a sentir, fil per randa, els mateixos símptomes cancerígens, i morirà talment com ho feu la seva muller. La idea és molt simple i l'exposició, ben simètrica, però l'autor es val del llenguatge i del temps narratiu per exposar una anàlisi implacable d'un procés morbós, en el doble sentit de la paraula: el literari i el metafòric.

"GRETCHEN".- Heus aquí una novel·la ambiciosa, en la qual l'autora -Núria Albó- presenta el retrat d'una noia turmentada, explicat en tres temps: Gretchen és la filla d'una cantant famosa, que no li pot dedicar l'atenció que necessitaria; gelosa i a l'ensem enamorada de la mare, i suc-

cessivament de marastra i de l'advocada i psicòloga que freqüenta, Gretchen a la fi es casa, tot anhelant tenir una filla, anhel que no aconsegueix perquè té un fill. La descripció d'una figura tan complicada ofereix matisos suggestius i aproximacions psicològiques, encara que tot plegat força una exposició barroca i un xic confusa; més interès té, si de cas, la tècnica narrativa emprada, ja que la protagonista és explicada segons el punt de vista dels personatges que li són més propers, en una visió multiplicadora com un joc de miralls.

"CRÒNICA DE GUINEA".- L'autor mallorquí Miquel Ferrà escriu una novel·la de política-ficció, de to cosmopolita i decididament comercial. És la crònica d'un metge guineà, que havia estat servidor del president Macías, i que després, víctima de la seva paranoia, fou empresonat i turmentat. Situat ara a Barcelona, viu en la sospita que el polític no és mort, sinó que s'amaga darrera una personalitat falsa; viurà tot un seguit d'aventures i d'equívocs, propis del gènere policíac, fins que la seva obsessió -no menys paranoica que la del mandatari sinistre- el porta a espiar i a atemptar contra un milionari negre misteriós que s'assembla a l'odiat Macías... L'autor juga alhora amb el misteri i la convenció, segons un model de novel·la de consum, que demostra dominar amb aplom i mestria; l'excés, però, de convencionalisme resta versemblança narrativa al relat, que palesa l'artifici amb què ha estat construït: sàviament construït, caldria precisar en tot cas.

“JOC PER A SOLITARIS”.- Autor jove, imaginatiu, Jordi Viader escriu una història esperpèntica a l’entorn d’una família barcelonina al temps de la postguerra. La mort d’una dona convoca els tres fills dispersos: un viciós, el narrador i una noia, filla de l’amant de la mare; a més a més, la portera i els veïns. Entremig del desori que s’organitza al pis, el fill mitjà, tot remenant papers, va reconstruint la història de la família: cartes del pare, exiliat per causes polítiques, i després mort; textos de l’amant de la mare, periodista destacat del nou règim; i uns estranys textos de la mare, entre testimonials i poètics. Amb aquests materials heterogenis, l’autor munta una mena de collage que acaba amb una trobada grotesca -un “happening a la catalana”-, conjunt que palesa una falta d’unitat i, fins i tot, de rigor narratiu, que lastra notablement l’obra. És elogiable, però, l’intent de renovació, la iconoclastia que s’hi respira, amb moments molt encertats en la descripció d’alguns trets de la premsa i els costums de l’època. Tot plegat, fa presagiar en Viader un autor que pot aportar en el futur alguna agradable sorpresa en el món un xic monòton de la narrativa catalana.

“JO EM DIRÉ LENA”.- Novel·la intimista de l’autora jove Dolors García i Cornellà, que l’any passat obtingué el premi Just Casero de narracions, que

s’atorga a Girona, i que amb la seva aportació ha constituït una de les sorpreses del Sant Joan d’enguany. La novel·la és la reflexió d’una mare jove, que descobreix l’autisme de la seva filla petita: els records i les il·lusions de la seva pròpia vida, contrasten amb l’angoixa de la situació, descrita aquesta amb una exquisita sensibilitat, que adquireix, però, un to excessivament novel·lesc amb la revelació que el psiquiatra que la tracta és aquell noi del barri que ella, de joveneta, admirava en secret. De la llarga reflexió d’aquesta mare ferida destaca la fidelitat de la descripció clínica, sense carregar les tintes, però, sobretot, una certa aura de melancònia, fins i tot de poesia, que puntea el lleu procés d’enclaustrament que viu la narradora-protagonista. Aquesta puntuació progressiva és marcada amb les sinuositats pertinents, sense estridències, traspuant un intimisme en el seu punt just, que evita la sensibleria tant com assoleix el grau apropiat de dramatisme: una demostració, en tot cas, del domini per l’autora del temps dramàtic, cosa que fa esperar d’ella noves aportacions de presumible interès.

“ELS HEREUS DE LA TERRA”.- Obra guanyadora, original de l’estudiós comarcal, inèdit com a novel·lista, Manuel Bofarull i Terrades. Basant-se en les dades personals del general Joan Romagosa (1791-1834), que anterior-

ment ja havia biografat, l’autor explica les lluites entre reialistes i liberals que esclataren el 1822 entre els partidaris de Ferran VII i els constitucionalistes de les Corts de Càdis; a partir d’aquí, se segueixen les peripècies del protagonista, que acabà essent afusellat. Novel·la històrica, doncs, però que més enllà de l’erudició o la recreació d’època, aporta una dimensió estilística notable: el punt de vista del narrador, un personatge inventat, un home del poble presumpte amic personal de Romagosa, que explica la història arran de terra, és a dir, sense mitificacions ni heroïsmes, de manera planera i quotidiana; aquesta descripció s’alterna sovint amb unes ràpides evocacions -de passat o de futur- en les quals el pes de la guerra marca el ritme de la història i, amb ell, els patiments dels homes de la terra, aquells que han vessat la suor, les llàgrimes i la sang, fent-la alhora inclement i pròdiga, esquerpa i entranyable.

Amb la incorporació d’aquesta obra a l’historial del premi Sant Joan, aquest s’enriqueix amb una nova dimensió: la novel·la històrica tradicional, si bé tractada amb originalitat d’estil i tot divulgant una figura poc coneguda del segle XIX català, tan pròdig en esdeveniments significatius.

Peus de fotos:

- 1.- A primera fila, el jurat del premi: Joan Ripoll, Agustí Pons, Dolors Oller i Joan Peruchó. (Falta Joaquim Sala-Sanahuja).
- 2.- Jaume Lorés en la seva conferència “Els reptes de la cultura catalana”.
- 3.- Manuel Bofarull, el guanyador, i Aina Moll, Directora General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya.
- 4.- Isidre Creus, conseller de Cultura de l’Ajuntament i Joan Ripoll, secretari del jurat del Premi Sant Joan.

GADEA
casa vostra

GADEA
casa vostra